

Соціальна робота

адаптація альтруїзм агресивність аліменти ба
айдужість батьківство бідність безробіття важ
сковиховуваність волонтерство всесвітня дек
ларація гарантії геронтологія гідність громад
да групи ризику гуманність девіантна поведін
ка дискримінація добробут дозвілля допомога
емансипація емпатія здоровий спосіб життя
інклюзія інтеграція клієнт кон
іденційність welfare discrimination pea
маргінальність empathy tolerance pare
грація молодь unemployment digni
бдарованість world declaration he
атронаж guarantees volunteerin
опіка poverty risk groups hard
ціалізація deviant behavior
перантність humanity
хівець facilitation
силітація marg
оспис confid
інності
нник
ст

Social work

**СОЦІАЛЬНО-ОСВІТНІ
ДОМІНАНТИ ПРОФЕСІЙНОЇ
ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ
СФЕРИ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ**

Міністерство освіти і науки України
Бердянський державний педагогічний університет
Факультет дошкільної, спеціальної та соціальної освіти
Кафедра соціальної роботи та інклюзивної освіти
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна
Національної академії педагогічних наук України
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
Хмельницький національний університет
Запорізький національний університет

СОЦІАЛЬНО-ОСВІТНІ ДОМІНАНТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

SOCIAL-EDUCATIONAL DOMINANTS OF SPECIALIST'S PROFESSIONAL PREPARATION OF SOCIAL SPHERE AND INCLUSIVE EDUCATION

Збірник матеріалів
Всеукраїнської науково-практичної
Інтернет-конференції

23-24 жовтня 2019 року

Бердянськ
2019

УДК 378.091.2:[364.4.08+37.043.2-056.2/.3](082)

П 70

*Рекомендовано ухвалою вченої ради Факультету дошкільної, спеціальної та соціальної освіти
(протокол № 5 від 28.11.2019 р.)*

Соціально-освітні доміанти професійної підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти: збірник наукових статей / Бердянський державний педагогічний університет ; укладач Петровська К. В. – Бердянськ, 2019 - 274 с.

До збірника увійшли матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Соціально-освітні доміанти професійної підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти», які виявляють та обґрунтовують тенденції підвищення ефективності підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти. Матеріали збірника будуть корисними для дослідників, науковців, аспірантів, пошукачів, викладачів, здобувачів.

The collection consists of materials of Ukrainian scientific-practical Internet-conference «Social-educational dominants of specialist's professional preparation of social sphere and inclusive education» which defining and explaining trends of increasing of effective specialist's professional preparation of social sphere and inclusive education. The materials of the collection will be useful for researchers, scientists, graduate students, prospectors, lecturers, students.

Автори несуть персональну відповідальність за достовірність наданих матеріалів та правильність цитування.

УДК 378.091.2:[364.4.08+37.043.2-056.2/.3](082)

П 70

© Кафедра соціальної роботи та інклюзивної освіти, ФДССО, БДПУ, 2019

ВІДБУЛАСЬ ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ «СОЦІАЛЬНО-ОСВІТНІ ДОМІНАНТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ»

(м. Бердянськ, Бердянський державний педагогічний університет,
кафедра соціальної роботи та інклюзивної освіти,
23-24 жовтня 2019 року)

23-24 жовтня 2019 року
Бердянського державного педагогічного університету відбулася Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція «Соціально-освітні домінанти професійної підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти».

Ініціатором проведення Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції виступила кафедра соціальної роботи та інклюзивної освіти БДПУ. Співорганізаторами заходу були Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна Національної академії педагогічних наук України, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, Хмельницький національний університет, Запорізький національний університет.

Обговорення актуальних питань за тематичними напрямками Інтернет-конференції проводилось на восьми секціях в Інтернет-офлайні. Зокрема обговорювалися такі питання: створення інклюзивного середовища та впровадження інклюзивної освіти в закладах освіти; підготовка соціальних працівників у системі порівняльно-педагогічних досліджень; освіта впродовж життя у професійному розвитку фахівців соціальної сфери і сфери освіти; формування основ професійної компетентності фахівця соціальної сфери в умовах закладу вищої освіти; соціально-педагогічні аспекти соціального захисту вразливих верств населення в сучасних реаліях; вибрані питання зі спеціальної педагогіки та проектування корекційно-розвивальних програм.

Участь в конференції взяли представники різних закладів освіти і установ України, зокрема педагогічні, науково-педагогічні працівники, аспіранти, здобувачі вищої освіти, директора установ тощо. Було подано 57 заявок та надіслано наукові статті.

ЗМІСТ

ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Глішова О. Інклюзивне освітнє середовище закладу дошкільної освіти	7
Котляр С. Створення інклюзивного освітнього середовища в сучасних закладах освіти	10
ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ	

Авраменко У. Swot-аналіз соціально-педагогічної роботи з сім'ями в інклюзивних школах	15
Босенко М., Колесник Л. Використання інноваційних технологій в організації навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами	20
Захарова Н. Раннє втручання: нормативно-правовий аспект	22
Захарова Н., Сердюченко А. Раннє втручання як актуальна соціальна проблема	27
Онищенко С. Робочі зошити в умовах дистанційної освіти учнів в інклюзивному середовищі	31
Письмак О., Сиротинська М. Програма трудової реабілітації осіб з інвалідністю	34
Савченко Л. Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами	42
Шевченко С. Соціально-психологічні фактори ефективної реабілітації осіб з обмеженими можливостями	48

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ У СИСТЕМІ ПОРІВНЯЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Олійник І. До питання професійної підготовки соціальних працівників	54
Нагорна А. Підготовка фахівців соціальної сфери до роботи в системі сексуальної освіти	58

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ У ПРОФЕСІЙНОМУ РОЗВИТКУ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ І СФЕРИ ОСВІТИ

Бородіна О. Освіта впродовж життя – вимога сьогодення	64
Калаур С. Неперервність професійної підготовки майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності в системі коледж-університет як вимога часу	68
Кобюк Ю. Проблеми професійного становлення і розвитку майбутніх вчителів початкових класів	72
Малютіна Н., Москальова Л. Ефективність тренінгової роботи з педагогічними працівниками	75
Рідкодубська Г. Професійна мобільність в структурі професійного розвитку майбутнього фахівця соціальної сфери	81
Самко А. Проблема освіти дорослих у контексті наукової спадщини С. Гончаренка	84

ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ У МОВАХ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Багрій В. Роль та взаємозв'язок саморозвитку та самовиховання у розвитку особистості	89
Гаврус Н., Попівца Н. Формування основ професійної компетентності фахівця соціальної сфери в умовах закладу вищої освіти	93
Келемен А. Формування педагогічної культури майбутніх соціальних	99

працівників: теоретичні та практичні аспекти	
Копил Д., Попова А. Сучасні тренди проведення профорієнтаційної роботи у діяльності соціального педагога	104
Котляр В. Твори художньої літератури і мистецтва як педагогічні засоби викладання	110
Лісна-Міськів Н. Психолого-педагогічні аспекти підвищення мотиваційної спрямованості та розвитку позитивного ставлення студентів до навчання	113
Михайленко Н. Формування гендерної компетентності фахівця із соціальної роботи як необхідна складова підготовки до професійної діяльності	118
Олійник К. Роль дидактичних ігор у формуванні риторичної культури майбутніх соціальних працівників	121
Петровська К. Формування основ проектної компетентності майбутніх надавачів соціальних послуг в умовах закладу вищої освіти	125
Петровська К., Сердюченко А. Формування готовності майбутніх фахівців соціальної сфери до неформальної освіти в межах формальної освіти	131
Романовська Л. Ммісце та роль консультування у професійній діяльності майбутнього соціального працівника	134
Тургенєва А., Шалупня Є. Організація діяльності соціального педагога та органів самоврядування здобувачів освіти: прикладний аспект	139
Сеага Семмі Потреба цілеспрямованої діяльності з підлітками, що мають підвищений рівень агресії	146
Човган О. Потенціал тренінгів у професійній підготовці майбутніх соціальних працівників	150
СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ВРАЗЛИВИХ ВЕРСТВ НАСЕЛЕННЯ В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ	
Аверіна Д., Вербець В. Методи боротьби з булінгом	155
Бриндіков Ю. Шляхи зародження та попередження булінгу	161
Голова Н. Соціально – педагогічні аспекти роботи соціального працівника з молоддю схильною до асоціальної поведінки	169
Демиденко Н., Москальова Л. Соціально-педагогічний супровід дітей-сиріт як актуальна проблема сьогодення	173
Дибко К. Соціально – педагогічні аспекти соціально захисту вразливих верств населення в сучасних реаліях	177
Єр'оміна Л., Познякова А. Роль тьютора у соціальному житті учнів	182
Єр'оміна Л., Чудакова В. Сім'я як інститут соціокультурного розвитку дитини ..	184
Кашкар'ова Л. Програма профілактики булінгу в закладах загальної середньої освіти	188
Кириліна О., Чабан Н. Походження тьюторської діяльності та реалії сьогодення.	195
Коляда Т., Солонська А. Арт-терапія як засіб корекції страхів у дітей старшого дошкільного віку	198
Кузьменко В., Нечет О. Тьюторський супровід в початковій, середній та старшій школах	201
Магомедова Я., Мільчевська Г. Формування просоціальної поведінки неповнолітніх, які знаходяться в конфлікті з законом в умовах ювенальної пробації	204
Мільчевська Г., Шевченко Ю. Тьюторський супровід як технологія відкритої освіти	210

С. Жейнова,

старший викладач кафедри соціальної роботи, соціальної педагогіки
та дошкільної освіти

Мелітопольського державного педагогічного університету ім. Б. Хмельницького

Т. Ларцева,

здобувач вищої освіти

Мелітопольського державного педагогічного університету ім. Б. Хмельницького

УДК 376-056.264-053:793.7

ВИКОРИСТАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ВИМОВНОЇ СТОРОНИ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ФОНЕТИКО- ФОНЕМАТИЧНИМ НЕДОРОЗВИНЕННЯМ

Автор статті зазначає, що проблема формування фонематичних процесів у дітей із порушенням мовлення є однією з найпоширеніших у логопедії. Вона охоплює виховання культури мовленнєвого слуху, вироблення вмінь розпізнавати певний звук у слові, аналізувати звуковий склад слова. Подолання фонетико-фонематичного недорозвинення досягається шляхом цілеспрямованої логопедичної роботи з корекції звукової сторони мови і фонематичного недорозвинення. В процесі роботи з дітьми з фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення доцільно застосовувати ігри та вправи, які не лише сприятимуть захопленості діяльності, а й розвитку мовлення, фонематичних процесів, пізнавальної сфери та збагаченню словникового запасу дитини.

Ключові слова: фонематичний слух, дошкільник, недорозвинення мовлення, дидактична гра.

The author of the article notes that the problem of forming phonemic processes in children with speech impairment is one of the most common in speech therapy. It encompasses cultivating a culture of speech hearing, developing the ability to recognize a particular sound in a word, to analyze the sound composition of a word. Overcoming phonetic-phonemic underdevelopment is achieved through purposeful logopedic work on correction of the audio side of speech and phonemic underdevelopment. When working with children with phonetic-phonemic underdevelopment of speech, it is advisable to use games and exercises that will not only promote enthusiasm for the activity, but also the development of speech, phonemic processes, cognitive sphere and enrichment of the child's vocabulary.

Keywords: phonemic hearing, preschooler, underdevelopment of speech, didactic game.

Одним із основних завдань навчально-виховного процесу в закладі дошкільної освіти є підготовка дітей до навчання у школі. Необхідним для розв'язання цього завдання є формування мовлення дошкільників, бо повноцінне оволодіння мовленням є передумовою всебічного розвитку особистості дитини. Початковим етапом опанування грамоти є засвоєння вміння здійснювати звуковий аналіз слів. Щоб

безпомилково визначити звуковий склад слова, дитина повинна оволодіти дією виділення окремих звуків слова, співвідносячи їх з узагальненими звукотипами – фонемами, а також визначати їх послідовність та кількість.

Проблема формування фонематичних процесів у дітей із порушенням мовлення є однією з найпоширеніших у логопедії. Вона охоплює виховання культури мовленнєвого слуху, вироблення вмінь розпізнавати певний звук у слові, аналізувати звуковий склад слова. Подолання фонетико-фонематичного недорозвинення досягається шляхом цілеспрямованої логопедичної роботи з корекції звукової сторони мови і фонематичного недорозвинення. Система навчання і виховання дітей дошкільного віку з фонетико-фонематичним недорозвиненням включає корекцію мовного дефекту і підготовку до повноцінного навчання грамоті. Ознакою фонематичного недорозвитку є незавершеність процесу формування звуків, які відрізняються дрібними артикуляційними чи акустичними ознаками. Сформовані фонематичні процеси – це запорука чіткої вимови звуків, правильної складової структури, успішного вивчення правил.

Проблемі дослідження формування вимовної сторони мовлення у дітей дошкільного віку з фонетико-фонематичним недорозвиненням особливу увагу приділяли О. Гвоздєв, О. Мастюкова, Т. Філічева, М. Фомічова, М. Хватцев, Н. Чевельова, Г. Чіркїна та інші. За дослідженнями різних авторів країн Європи та СНД порушення звуковимови спостерігається у 17 – 42% дітей дошкільного віку, причому існує стійка тенденція до збільшення цього показника. Так, за даними професора М. Ханемана (Майнський університет) за останні п'ять років ці показники зросли більше, ніж на 20%. Через відсутність вітчизняних корекційних програм, учителі-логопеди використовують російські системи навчання та виховання дітей із фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення, які охоплюють старший дошкільний (Т. Філічева, Г. Чіркїна) та молодший шкільний вік (Г. Каше, Л. Спірова, А. Ястребова). Дослідження М. Швачкіна доводять, що фонематичне сприймання всіх звуків завершується до кінця другого року життя. Ступені вираження фонетико-фонематичного недорозвинення охарактеризували такі вчені як Г. Каше, В. Коноваленко, С. Коноваленко, Т. Філічева, Г. Чіркїна та інші. О. Янківською розроблена система ігор для розвитку мовлення дітей. Педагог стверджує, що кожна гра має збагачувати мовлення дітей формувати правильну звуковимову.

Більшість науковців, що вивчали особливості мовленнєвого розвитку дітей з фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення (Н. Жукова, Г. Каше, Р. Левіна, О. Мастюкова, А. Нікашина, Л. Спірова, В. Тарасун, Т. Філічева, Г. Чіркїна, А. Ястребова) неодноразово вказували на їх труднощі в оволодінні навичками усного зв'язного мовлення. Однак спеціальним дослідженням зв'язного мовлення дітей зазначеної категорії автори не займалися. Найчастіше, характеристика порушень при фонетико-фонематичному недорозвиненні мовлення в спеціальній літературі зводилась до детального опису провідного дефекту – недорозвинення фонетико-

фонематичної сторони мовлення (О. Жильцова, Т. Туманова, Г. Чіркїна, А. Ястребова та інші).

У педагогічній спадщині Є. Водовозової значне місце посідають питання виховання правильної звуковимови дітей. На її думку, першочергове місце тут належить зразковому мовленню оточуючих, яке наслідує дитина. Автор зазначала: «Якщо мати неправильно розмовляє, заїкається, або має якісь недоліки загалом у вимові слів чи звуків, здебільшого ті ж недоліки прищеплюються й дитині». Цінним методом розвитку фонематичного слуху в дітей раннього віку автор називає ігри з лялькою. З дітьми від чотирьох до шести років вона радила використовувати усну народну творчість (загадки, прислів'я, потішки, народні пісні), що також розвиває слух та правильну звуковимову. Слідом за С. Русовою, Є. Водовозова радить вихователям і батькам, використовуючи гру, учити дітей прислуховуватися до звуків природи, шумів, музичних звуків з метою розвитку фонематичного слуху.

В останні роки більшість науковців (О. Мастюкова, Т. Філічева, Р. Чіркїна,) до системи роботи з дітьми з фонетико-фонематичним недорозвиненням радять активніше додавати заняття з розвитку мовлення, які забезпечили б закріплення вже опанованих та стимулювали б до правильного використання в мовленні деяких нових граматичних категорій, а також сприяти розвитку фонетико-фонематичної сторони мовлення за допомогою вправ та дидактичних ігор.

Головною метою статті є висвітлення особливостей розвитку фонематичних процесів у дітей дошкільного віку, які мають вади мовлення, та етапів, методів і прийомів корекційної роботи з такими дітьми. Якщо в дитини мовленнєве звукорозрізнення несформоване, вона сприймає (запам'ятовує, повторює, пише) не те, що їй сказали, а те, що вона почула. Дидактична гра відіграє важливу роль у формуванні звукової культури мовлення дітей дошкільного віку. Тому, що вона може бути одним із провідних засобів виховання звукової правильності мовлення дітей дошкільного віку. Мовні ігри допомагають ефективно розвивати фонематичний слух, закріплювати правильну вимову, виховувати плавність мовлення, тренувати мовне дихання та м'язи органів мовлення. Недостатність фонематичних процесів проявляється особливо яскраво в школі під час навчання письма і читання, які звичайно сприяють оптимальному перебігу процесу навчання взагалі. Діти повинні засвоїти обсяг основних знань, умінь і навичок, що необхідний для успішного навчання в загальноосвітній школі. Не випадково і фахівці, і батьки приділяють багато часу розвитку фонематичних процесів. Але не завжди ця робота відбувається легко і успішно, особливо в дітей із мовленнєвими порушеннями.

Фонетико-фонематичне недорозвинення мовлення – це порушення процесів формування вимовної системи рідної мови у дітей з різними мовленнєвими розладами унаслідок дефектів сприйняття і вимови фонем. До цієї категорії відносяться діти з нормальним слухом і інтелектом. Фонематичний слух – здатність чути та виділяти кожний окремий звук серед інших звуків слова, вміння аналізувати звукову форму

слова за допомогою їх внутрішнього промовляння, сприймання членороздільної вимови, здатність розрізнявати й відтворювати усі звуки рідної мови співвідносно з фонетичною системою мови [1, с.271-272]. Мовлення дітей з фонетико-фонематичним недорозвиненням характеризується неправильною вимовою звуків: пропусками, спотвореннями, замінами. При цьому дитина той самий звук може замінювати різними звуками: «лука» – рука, «ковово» – корова тощо. В низці випадків дитина може правильно вимовляти ізольований (окремих) звук, а в самотійному мовленні замінювати, спотворювати його. Кількість порушених звуків у дитини з фонетико-фонематичним недорозвиненням може бути досить значною – до 16-20. Таке порушення звуковимови у дітей безпосередньо зумовлене несформованістю у них фонематичного слуху.

Поряд з порушеною звуковимовою у дітей з фонетико-фонематичним недорозвиненням спостерігаються помилки в складовій структурі слова і звуконаповненості. Нерідко в окремих дітей з фонетико-фонематичним недорозвиненням спостерігаються труднощі у вимові слів зі складною складовою структурою і в збігу приголосних, а також речень, що складаються з подібних слів (це стосується насамперед незнайомих і важких слів). Корекційний вплив у цих групах має здійснюватися відповідно до спеціальної програми навчання і виховання дітей з фонетико-фонематичним недорозвиненням, розробленої окремо для кожної групи. В процесі навчання дітей з фонетико-фонематичним недорозвиненням в умовах спеціального дитячого садка вирішують такі завдання: сформувати у дітей фонетичну систему мови, тобто уточнити і закріпити вимову збережених звуків, а також виправити вимову порушених звуків; розвивати у них повноцінний фонематичний слух і сприймання, тобто за допомогою спеціальних прийомів навчити дітей розрізняти звуки на слух, запам'ятовувати і відтворювати ряди звуків і складів; сформувати навички звукоскладового аналізу і синтезу, тобто вміння ділити слова на склади і звуки, послідовно аналізувати їх, проводити зворотні операції: складати склад зі звуків, а слово – зі складів (синтез); на основі аналітико-синтетичної діяльності забезпечити засвоєння дітьми деяких елементів грамоти [3, с.74-76]. Щоб подолати мовленнєві порушення у дітей, логопеду потрібно обирати такі методи та прийоми роботи, щоб дитина раділа своїм успіхам, прагнула розмовляти правильно. У своїй роботі надзвичайне значення надаємо грі, де діти є активними учасниками. Велике значення має використання наочності, адже мислення у дітей наочно-образне.

Роботу з розвитку у дітей фонематичних процесів умовно можна поділити на шість етапів:

- упізнавання немовленнєвих звуків;
- розрізнення звукокомплексів і звуків за висотою, тембром голосу, розрізнення однакових слів і фраз;
- розрізнення слів, близьких за звуковим складом;
- диференціація складів;

- диференціація фонем;
- розвиток навичок елементарного звукового аналізу [2, с.58].

На першому етапі під час дидактичних ігор і вправ виявляють у дітей здатність упізнавати і розрізняти немовленнєві звуки. Ігри: «Коробочки, які шумлять»: у коробочки можна насипати пісок, крупу, горох, покласти гудзики. Паперові кульки тощо. «Чудо звуки»: прослухати з дітьми аудіозаписи природних звуків: шум дощу, дзюрчання струмка, шум лісу у вітряний день, морський прибій. Можна ускладнити цю гру, коли дитині потрібно назвати, що звучало, та підібрати відповідну картинку або іграшку. Про правила гри треба заздалегідь домовитися.

На другому етапі, коли діти навчаються розрізняти немовленнєві звуки, переходимо до розрізнення однакових слів, звукокомплексів і звуків, орієнтуючись на висоту, силу і тембр голосу. Ігри: «Хто мене покликав?», «Хто це?», «Заводні іграшки», «Зіпсований телефон», «Озвуч картинку». Важливо проводити також вправи для розвитку голосу. Такі ігрові вправи необхідно проводити на добре знайомих дітям звуконаслідуваннях. Під час занять необхідно стежити за тим, щоб усі звуконаслідування дитина вимовляла на видиху.

Протягом третього етапу діти вчать розрізняти слова, близькі за звуковим складом. Дітям демонструється картинка і чітко вимовляється слово «сік». Потім логопед називає картинку то правильно, то неправильно (вік, бік, тік, сік, пік, рік, сік) діти, почувши неправильну відповідь підбирають сигнальну картку. Аналогічно проводиться гра з іншими словами, спочатку легкими за звуковим складом, поступово слова ускладнюються. Можна використовувати такі ігри: «Що переплутав хлопчик?», «Групування за звучанням», «Придумай слово».

На четвертому етапі дітей вчать розрізняти склади, які відрізняються кількома чи одним звуком за акустично далекими чи близькими ознаками. Широко застосовується прийом промовляння серії складів з різними приголосними чи голосними звуками, а також складів різної структури: відкритих, закритих, без збігу та зі збігом приголосних. «Який склад зайвий?», «Відтвори ритм», «Впіймай склад».

На п'ятому етапі діти вчать розрізняти фонемі рідної мови. Спочатку розрізняють голосні, потім – приголосні. «Знайди спільний звук»: дитині пропонують визначити, який однаковий звук є в декількох різних словах. При вимовлянні слів треба чітко виділяти даний звук силою голосу, наприклад: «о-о-о-осінь», «о-о-о-окунь», «о-о-о-овочі», «Впіймай звук у слові», «Де звук», «Який звук я тягну?», «Зачаровані звуки».

Протягом шостого етапу основним є вироблення в дітей навичок звукового аналізу. Спочатку треба навчити дітей виділяти звук, який стоїть на початку слова, а згодом переходимо до виділення звука, який стоїть на кінці слова. В середині слова: «Збери чарівну квітку», «Рибалка», «Поїзд», «Бабусині пиріжки». Такі ігри вправляють дітей не лише у звуковому аналізі, а й розвивають у них кмітливість і водночас перевіряють, як дитина навчилася слухати, виділяти певні звуки в словах.

Однією з найпоширеніших мовленнєвих вад у дітей дошкільного віку є фонетико-фонематичний недорозвиток мовлення, який полягає у порушенні фізичного, фізіологічного і психологічного механізмів фонемоутворення при збереженні нормального слуху та інтелекту. Складний ступінь мовленнєвого порушення потребує тривалої клопіткої логопедичної роботи. Раннє виявлення у дітей фонетико-фонематичного недорозвитку мовлення та надання їм корекційної допомоги дає можливість скорегувати мовленнєву функцію в дошкільників та своєчасно попередити неуспішність учнів загальноосвітніх закладів. В процесі роботи з дітьми з фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення доцільно застосовувати ігри та вправи, які не лише зацікавлять дитину, але й сприятимуть розвитку рідної мови, фонематичних процесів, пізнавальної сфери та збагаченню словникового запасу дитини. Для досягнення кращого результату важливими є систематичність та поетапність в роботі, які забезпечують міцне засвоєння навчального матеріалу від найпростіших завдань з розпізнавання не мовленнєвих звуків до чіткого розрізнення звуків на тлі слова.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богуш А.М. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови / А. Богуш, Н. Гавриш. – К.: Вища шк., 2007. – 542 с.
2. Пінчук Ю.В. Ігри та вправи з розвитку фонематичного сприймання у дітей дошкільного віку / Ю. В. Пінчук, І. В. Сіра // Логопедія. – 2007. – № 1. – С. 58-63.
3. Шеремет М.К. Логопедія, підручник / Марія Купріянівна Шеремет. – К: Слово, 2010. – 376 с.

М. Кавко,

здобувач вищої освіти

(Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана
Хмельницького)

УДК 376-056.34:81-028.31]:793.7

РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ З АУТИЧНИМ СПЕКТРОМ ЗАСОБАМИ ІГОР

Автор статті зазначає, що проблему розвитку мовлення дітей з аутичним спектром є актуальною. Мовлення потрібно розвивати через ігри з наочністю або через предмети, з якими дитина контактує.

Ключові слова: аутизм, мовлення, гра.